

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ВІДТВОРЮВАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Мельник Л.Г., Шкарупа І.С., Бавикіна А.Ю

Сумський державний університет, м. Суми, Україна

lmelnyk@mail.ru, ivan.shkarupa@gmail.com, nastyal91994@gmail.com

Актуальність та значимість відтворювального механізму «зеленої» економіки полягає у запровадженні принципів ресурсовідновної та ресурсоощадливої економіки для подальшого використання у практиці господарювання. Це дозволить розв'язати проблему поступового переходу до використання нових моделей виробництва і споживання, формування соціально-економічних засад нового, екологічно сприятливого способу життєдіяльності. Екологічно сприятливий спосіб життєдіяльності, на наше переконання, будується на широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій і зменшенні у структурі суспільного споживання частки товарів, призначених для задоволення матеріальних потреб, на користь розширення частки товарів для задоволення соціальних потреб, а також збільшення споживання інформаційних благ природи ("екологічних послуг").

«Зелений» розвиток економіки націлений на підвищення ефективності використання природно-ресурсного потенціалу територій, а також зниження ресурсо- та енергоємності виробництва та споживання. Концептуальні засади екологізації економічного розвитку - головного чинника формування «зеленої» економіки - закладені в працях західних дослідників Е. Вайцекера, Д. Медоуза, Г. Брундтланд, Г. Дейлі, Q, Кузнеця, Т. Тітенберга та ін. Значний внесок в теоретичне звіру шукання формування «зеленої» економіки, інструментів системного аналізу і формування методології сталого соціально-еколого-економічного розвитку внесли праці Б.В. Буркинського, С.Н. Бобильова, П. Шауєра, Т.П. Галушкіної, Л.В. Жарової, О.С. Шимової, С.К. Харічкова, С.В. Хлобистова, Н.В. Пахомової, Р.А. Перелета та ін.

На наш погляд, концепція "зеленої економіки" має розглядатися у зв'язку з більш широким поняттям сталого розвитку й у більш довгостроковій перспективі. «Зелена» економіка може розглядатися як нова наукова парадигма в економічній науці, сформована в останні 2 десятиліття. Головна ідея полягає в тому, що економіка залежить від компонентів навколишнього природного середовища, в якому вона існує і є її частиною. «Зелена» економіка як практична частина економіки включає в себе ті галузі народного господарства та виробництва, які засновані на поновлюванні природних систем та природних ресурсів. Вона також діє у сферах управління, які

виробляють товари (вироби й послуги) для екологічних цілей. Основні постулати «зеленої» економіки полягають у такому:

1) не можна нескінченно розширювати сферу екологічного навантаження на природо-ресурсний потенціал в обмеженому просторі Землі; 2) не можна йти на поводу матеріальних потреб суспільства, можливість задоволення яких в масштабах Землі обмежена; при цьому матеріальні потреби людини біологічної повинні заміщуватися інформаційними потребами людини соціальної, які таких обмежень не знають, 3) всі природні фактори на Землі взаємопов'язані в єдиному і природно-ресурсному потенціалі; 4) необхідно переходити від використання окремих невідновних природних ресурсів до використання поновлювальних природних факторів в межах єдиного відтворювального потенціалу природних систем; 5) необхідно переходити від використання жорстких методів природокористування до «м'яких» методів ! інформаційного управління природо-ресурсним потенціалом.

2) Мова йде перш за все про такі закони та правила, сформульовані М. Ф. Реймерсом, а саме: 1. Закон падіння природно-ресурсного потенціалу (при зменшенні ресурсів збільшуються витрати на їх видобуток та відтворення). 2. Закон зменшення енергетичної ефективності природокористування. Перехід на нові технології виробництва, інноваційні рішення щодо управління природокористуванням, пошук нових форм організації виробництва, перехід на безвідходні технології, використання виробничих циклів та рециркуляція відходів - це підґрунтя для «зеленої» економіки. 3. Правило ланцюгових реакцій «жорсткого» втручання природою. Ланцюгові реакції, що виникають унаслідок «жорсткого» управління природою, виявляються екологічно, економічно соціально неприйнятними протягом тривалого інтервалу часу. 4.

Правило «м'якого» управління природою. Мова йде про стимулювання відновлення та відтворення ресурсів. 5. Закон зменшення природоємності готової продукції. Зміст цього закону полягає у неухильному зменшенні питомого вмісту природної речовини в усередненій одиниці суспільного продукту. 6. Закон збільшення темпів обороту природних ресурсів, що залучаються. В процесі розвитку господарських відносин швидкість оборотності залучених природних ресурсів невпинно зростає на тлі відносного зменшення обсягів їх залучення в суспільне виробництво. Таким чином, сутність «зеленої» економіки з точки зору практики господарювання вимагає встановлення певних обмежень.

Поряд з цим, світовий досвід розвитку «зеленої» економіки дозволяє систематизувати та виокремити види продукції «зеленої» економіки в умовах інформаційного суспільства, що є проявом позитивних еколого-економічних ефектів у різних секторах національної економіки:

наукова продукція (ноу-хау, баз даних, нові сорти рослин, дизайн та технологічна документація, стандарти тощо);

продукція індустріальної приналежності (нові очисні споруди, моніторингові системи, утилізація відходів і т. ін.);

інформаційні послуги (екологічний консалтинг, послуги з пошуку екологічної інформації, екологічний аудит та ін.);

освітні послуги (навчання, підготовка, тренінги й т. ін.);

послуги з управління (технології управління соціальними та еколого-економічними системами).

Мельник, Л.Г. Передумови формування відтворювального механізму "зеленої" економіки в умовах інформаційного суспільства [Текст] / Л.Г. Мельник, І.С. Шкарупа, А.Ю. Бавикіна // Conference Proceedings of the 4th Intyernational Scientific Conference "Problemes and Prospects of Territories' Socio-Economic Developemnt" (April 29 – May 3, 2015). - Opole, Poland: Publishing House WSZiA. – 2015. – P. 86-88.